

державного захисту осіб, які надають допомогу в запобіганні та протидії корупції, є важливим елементом антикорупційної політики України. Без належної законодавчої бази захисту таких осіб та реальних механізмів її реалізації боротьба з корупцією буде малоефективною.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві від 23 грудня 1993 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 51.
3. Методичні рекомендації щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами : рішення Нац. агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0286884-17> (дата звернення 16.01.2020).

Орешкова Аліна Федорівна
старший викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ НА ЖИТЛО: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ (на прикладі Дніпропетровської області)

Внаслідок збройної агресії на Сході України та в Автономній Республіці Крим велика кількість людей змушені були залишити місця свого постійного проживання. Житло будучи однією з першочергових матеріальних умов життя кожної людини, яка зберігається протягом усього її життя та, маючи важливе соціальне завдання, є одним із показників добробуту кожної країни. У контексті цього одним із найбільш актуальних питань в умовах сьогодення є забезпечення права на житло такої соціально незахищеної категорії осіб, як внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). Забезпечення житлом громадян включає в себе можливість користуватися житлом, а також в повному обсязі вимагати від зобов'язаних суб'єктів реалізації цього права.

Забезпеченість громадян житлом є показником успішності державної політики, причому навіть більш точний, ніж показник економічного зростання держави [1]. Серед усіх соціальних проблем саме житлове питання є найбільш важливим якщо добробут населення дуже низький.

Відповідно до ч. 1 ст. 47 Конституції України, кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. У ч. 2 цієї ж статті зазначається, що громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону. Згідно зі ст. 48 Основного Закону, кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло [2]. Конституцією України визначено головним обов'язком держави в особі органів державної влади та місцевого самоврядування забезпечення права внутрішньо переміщених осіб на житло, яке включає в себе: по-перше, право мати житло; по-друге, перебувати під захистом держави в частині житлових інтересів.

У розділі III (Забезпечення громадян жилими приміщеннями. Користування жилими приміщеннями) Житлового кодексу Української РСР викладено правові норми, що закріплюють і регулюють порядок: надання житла у будинках державного і громадського житлового фонду; користування жилими приміщеннями в будинках державного і громадського житлового фонду; користування службовими жилими приміщеннями; користування гуртожитками; користування жилими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання; забезпечення громадян жилими приміщеннями в будинках житлово-будівельних кооперативів і користування ними; користування жилими приміщеннями в будинках (квартирах) приватного житлового фонду [3]. Вирішення проблем, пов'язаних із житлом, а також забезпечення ефективного захисту прав і законних інтересів як усього суспільства, так і окремих категорій осіб, зокрема внутрішньо переміщених осіб, покладене на житлове право.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»,

а саме п. 6 ч. 1 ст. 9, внутрішньо переміщена особа має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання. У п. 8 ч. 1 ст. 9 Закону закріплено положення, згідно з яким забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено. Також на підставі п. 6 ч. 8 ст. 11 зазначеного Закону, на місцеві державні адміністрації в межах своїх повноважень покладається обов'язок щодо забезпечення надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам житлового приміщення або соціального житла, придатного для проживання, за умови оплати зазначеними особами відповідно до законодавства вартості житлово-комунальних послуг. А ст. 17 містить положення щодо сприяння з надання внутрішньо переміщеним особам кредитів на придбання земельних ділянок, придбання та будівництво житла [4]. Житло для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб відноситься до житлового фонду спеціального призначення, а жилі приміщення з фондів житла для тимчасового проживання – до спеціалізованих жилих приміщень.

Т. Водкіна зазначає, що право громадян на житло має складний зміст і може бути зведене до таких основних юридичних можливостей: можливість придбання житлового приміщення у власність або одержання його зазначеними у законі способами у користування; можливість отримання громадянином у встановлених законом випадках та порядку фінансової допомоги з боку держави (житлова субсидія, державний житловий сертифікат) для придбання житлового приміщення або поліпшення наявних житлових умов; можливість стабільного й вільного від стороннього незаконного вторгнення користування займаним житловим приміщенням; можливість використання житлового приміщення не тільки для проживання громадянина та членів його сім'ї, а й передачі житлового приміщення з дотриманням певних умов для проживання іншим громадянам на підставі договорів піднайму, оренди або як тимчасових мешканців; забезпечення в житлових будинках здорового середовища проживання, житлового середовища, гідного цивілізованої людини; забезпечення захисту людини та громадянина від довільного позбавлення житла [5, с. 61].

Сьогодні, незважаючи на те, що питання внутрішнього переселення поставали в світі неодноразово, наша держава шукає свої ефективні шляхи вирішення питання забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, в тому числі на житло. Зокрема, 15.11.2017 р. Кабінетом Міністрів України затверджено Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року, яка спрямована на вирішення державою проблеми внутрішнього переміщення громадян України та його наслідків, зокрема приймаючих територіальних громад, створення ефективних інструментів державного управління, задоволення нагальних та постійних потреб внутрішньо переміщених осіб. У контексті забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб в Стратегії зазначається, що недостатній рівень доступу до якісного житла має безпосередній вплив на тенденції до переміщення та випадки повернення на тимчасово окуповані території або в зону ведення бойових дій [6]. Тому нагальним питанням є зосередження зусиль на вирішенні питань щодо вироблення ефективного механізму забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб.

Для реалізації Стратегії 21.11.2018 р. Кабінет Міністрів України затвердив План заходів з реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року (далі – План) [7].

Зважаючи на те, що станом на серпень 2019 р. в Дніпропетровській області перебуває на обліку 71 868 (54 192 сімей) ВПО в контексті нашого дослідження ми розглянемо виконання Плану заходів з реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням КМУ від 21.11.2018 р. № 944-р в Дніпропетровській області. Наразі проводиться збір пропозицій керівників структурних підрозділів Дніпропетровської обласної державної адміністрації, територіальних та обласних організацій до обласної програми підтримки внутрішньо переміщених осіб з урахуванням вищезазначеного плану заходів і потреб досліджуваної категорії осіб.

У першому півріччі 2019 р. Дніпропетровською обласною державною адміністрацією з метою ефективною реалізації вищезазначеного Плану проводиться активна робота. У контексті поставлених завдань (стратегічної мети) у Плані основними результатами є:

п. 2. Визначення житлових потреб внутрішньо переміщених осіб з метою забезпечення їх прав на житло:

2.1. Удосконалення механізму забезпечення збору та аналізу інформації щодо житлових

потреб внутрішньо переміщених осіб (із зазначенням статі та наявності дітей), зокрема з використанням Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб. Проте зважаючи на те, що інформація щодо ВПО, які потребують забезпечення житлом, не систематизується в базі даних внутрішньо переміщених осіб, Управління соціального захисту населення не має можливості ефективно збирати та аналізувати такі дані. Нормативно-правовими актами не передбачено обов'язку внутрішньо переміщених осіб повідомляти управління про придбання житла, а проводити опитування з приводу вищезазначених питань не має підстав. Крім того, велика кількість внутрішньо переміщених осіб проживає у родичів, знайомих або самостійно винаймає житло і тому не звертаються з питанням щодо забезпечення житлом до Управління соціального захисту населення або до міських і сільських рад.

Слід акцентувати, що відповідно до п. 8 правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, затверджених постановою Ради Міністрів Української РСР і Української Республіканської Ради Професійних Спілок від 11.11.1984 р. № 470, на квартирний облік беруться внутрішньо переміщені особи, визначені у підпункті 8 пункту 13 цих Правил, а саме внутрішньо переміщені особи з числа учасників бойових дій відповідно до пунктів 19 і 20 частини першої статті 6 та особи з інвалідністю внаслідок війни, визначені в пунктах 11–14 частини другої статті 7, та члени їх сімей, а також члени сімей загиблих, визначені абзацами четвертим-восьмим, шістнадцятим-двадцять другим пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [8].

Відповідно до пп. 2 п. «а» ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» облік громадян, які відповідно до законодавства потребують поліпшення житлових умов; розподіл та надання відповідно до законодавства житла, що належить до комунальної власності; вирішення питань щодо використання нежилих приміщень, будинків і споруд, що належать до комунальної власності [9], проте з урахуванням п. 5 ч. 1 ст. 15, ч. 1 ст. 36 Житлового Кодексу України [3]. Згідно з ч. 1 ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами владними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону [9].

Департаментом соціального захисту населення Дніпропетровської обласної державної адміністрації проводиться моніторинг категорій осіб, які потребують поліпшення житлових умов (станом на 01.07.2019 р. на квартирному обліку перебуває 91 ВПО).

2.2. Проведення інвентаризації об'єктів нерухомості та формування інформаційної бази на відповідному місцевому рівні з метою вивчення наявних вільних приміщень, у тому числі таких, які за умови приведення до стану, придатного для проживання, можуть бути виконані для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб. Для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб і ремонту об'єктів соціальної сфери, таких як школи і дитячі садочки, наприклад, м. Кривий Ріг стало учасником проекту «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури, УФСІ VI», яким передбачено відремонтувати 5 житлових приміщень для 257 ВПО. Проект фінансується урядом федеративної Республіки Німеччини через Німецький банк розвитку KfW. 28.05.2019 р. підписано тристоронній Меморандум щодо намірів про співпрацю за субпроектом між Українським фондом соціальних інвестицій, Партнером з впровадження субпроекту та Криворізької міської ради, відповідно до якого планується створити житло для тимчасово переміщених осіб у гуртожитку.

п. 3. Забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом: У Дніпропетровській області (м. Дніпро, Кам'янське, Кривий Ріг, Павлоград та Нікополь) за підтримки Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) змонтовано 945 модулів для переселенців. За кошти Європейського Союзу На 15 об'єктах Дніпропетровської області проведено капітальні ремонти приміщень, в яких проживають внутрішньо переміщені особи.

Відповідно до Порядку надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом, затвердженого постановою КМУ від 10.10.2018 р. № 819 для отримання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла її одержувач подає заяву та відповідний пакет документів до регіонального управління Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву [10].

На придбання житла за програмою «Доступне житло» в області проводиться робота щодо можливості отримання ВПО державної підтримки у розмірі 50 %. На сьогодні до Дніпропетровського регіонального управління «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» звернулася та подала заяви 421 родина з числа внутрішньо переміщених осіб. Державну підтримку за програмою «Доступне житло» в Дніпропетровському регіональному управлінні за період 2017–2018

роки отримали 18 сімей з числа внутрішньо переміщених осіб.

Також проводиться робота щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 р. № 280 «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» [11]. У 2018 р. за рахунок відповідної державної субвенції на суму 3,0 млн грн 4 сім'ї учасників АТО з числа ВПО отримали грошову компенсацію за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб. Станом березень 2019 р. відповідно до потреби в наданні грошової компенсації, яку подано до Міністерства соціальної політики України, ще 61 учасник АТО з числа ВПО мають право отримати грошові компенсації на загальну суму – 77,7 млн грн.

3.4. Забезпечення інформування населення, зокрема потенційних орендарів та орендодавців, про переваги укладення договорів оренди житла, а також про зміни у законодавстві щодо надання в оренду фізичними особами житла для внутрішньо переміщених осіб. Головним територіальним управлінням юстиції у Дніпропетровській області проведена інформаційно-просвітницька робота з населенням: тематичні виступи, семінари, засідання, наради, практикуми, розміщення інформації в соціальних мережах та на інформаційних стендах у приміщеннях Головного територіального управління юстиції в області, Офісах з надання безоплатної первинної правової допомоги, тощо.

п. 5. Забезпечення внутрішньо переміщених осіб постійним і доступним житлом:

Забезпечення актуалізації заходів регіональних програм, розроблених на виконання Указу Президента України від 27.03.1998 р. № 222 «Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі», з урахуванням потреб внутрішньо переміщених осіб у постійному доступному житлі [7]. На фінансування державної програми «Надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла» у І півріччі 2019 р. Департаментом житлово-комунального господарства та будівництва передбачені видатки у сумі 7 611,00 тис. грн, профінансовано – 1200,00 тис. грн, які станом на сьогодні не освоєні.

Отже, право на житло внутрішньо переміщених осіб є комплексним, природним, невідчужуваним, постійним та непорушним. Соціально-економічні та політичні умови в нашій країні актуалізують питання щодо формування нормативно-правової бази, яка б належним чином забезпечувала можливість захисту прав внутрішньо переміщених осіб права на житло. Тож незважаючи на велику кількість нормативно-правових актів щодо статусу внутрішньо переміщених осіб, які виконуються не завжди ефективно, це питання залишається актуальним, а його вирішення є нагальним для нормального функціонування держави та розвитку суспільства. Головною ж проблемою у забезпеченні ВПО житлом є відсутність координації між різними органами державної влади та місцевого самоврядування, що стає перешкодою у контексті ефективно виконувати обов'язків держави у цьому напрямі і призводить до неорганізованості та децентралізації способів вирішення житлової проблеми ВПО. Проте зважаючи на те, що в Дніпропетровській області проживає велика кількість внутрішньо переміщених осіб, проводиться активна робота щодо можливості реалізації їх права на житло. Слід акцентувати, що у цьому напрямі, зокрема реалізуючи поставлені завдання (стратегічні цілі), які містяться в Плані реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб, та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року наша область має позитивні зрушення.

Список використаних джерел

1. Львов В. Є. Правові аспекти вирішення житлових проблем в Україні. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_34_14.pdf.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 р. 5464-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1983. № 28. Ст. 573.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.
5. Водкіна Т. П. Конституційне права громадян на житло: теоретичні основи і нормативно-правові особливості в суб'єктах РФ : дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2011. 176 с.
6. Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 р. № 909-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 102. Ст. 3157.
7. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.11.2018 р. № 944-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2018-p/print>.
8. Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання

ім жилих приміщень в Українській РСР : Постанова Ради Міністрів Української РСР і Української Республіканської Ради Професійних Спілок від 11.12.1984 р. № 470. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470-84-p/print>.

9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

10. Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 р. № 819. *Офіційний вісник України*. 2018. № 82. Ст. 2718.

11. Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 р. № 280. *Офіційний вісник України*. 2018. № 35. Ст. 1231.

Рибалкін Андрій Олександрович

доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Вербицька Аліна Олександрівна

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ООН: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

Проблематика миротворчості, а точніше – проблематика підготовки і використання миротворчих сил у загальноцивілізаційних інтересах, як свідчать події кількох останніх десятиріч, набуває дедалі більшого поширення у суспільній свідомості по суті всіх країн сучасності. Миротворчі сили – це загальна назва суб'єктів світової та регіональної політики, діяльність яких спрямована на зміцнення миру і безпеки, на ліквідацію або обмеження міждержавних, міжетнічних, міжконфесійних та інших конфліктів і суперечностей, на демілітаризацію суспільної свідомості.

Саме Організація Об'єднаних Націй (ООН), яка утворена більше 70 р. тому, була покликана вберегти світ від нового кровопролиття. Сьогодні можемо констатувати той факт, що ООН не вдається повною мірою виконувати покладену на неї місію, оскільки у світі залишається чимало «гарячих точок», де збройне протистояння триває роками, а криваві сутички мають перманентний характер.

Стає очевидним, що на сучасному етапі перед ООН постає завдання перегляду та удосконалення наявного механізму протидії агресії. Одним із інструментів цього механізму є миротворчі операції ООН.

В українській науковій думці тему миротворчої діяльності ООН досліджували Л. Голопатюк, О. Коппель, О. Пархомчук, К. Єлісєєв, Я. Юдін, С. Федуняк, Ю. Скороход, М. Гуцман, М. Мацяк, С. Федина та ін. Російські наукові дослідження сосовно цієї проблематики подані у працях В. Петровського, В. Шустова, Н. Шепової та ін. Особливу наукову і прикладну цінність становлять праці В. Заємського. Якщо мова йде про західну політологію, то варто відзначити роботи таких американських та британських дослідників: Дж. Стефен, А. Фетерстон, С. Тісдейл, а також директора Норвезького центру миротворчості М. Ак'єре та ін.

Розкриваючи миротворчу діяльність ООН, насамперед, слід зазначити, що найвпливовішими миротворчими силами сучасності, як свідчить військово-політична практика, є спеціалізовані структури ООН – місії спостерігачів і збройні сили з підтримання миру, що виконують визначені Генеральною Асамблеєю або Радою Безпеки Організації заходи і дії, спрямовані на підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки [1, с. 98].

Зокрема, головною формою виконання ними своїх функціональних обов'язків є операції з підтримання миру у вигляді демонстрацій, блокад, територіального розведення ворогуючих сторін, заходів силового встановлення миру та у деяких інших видах – активності повітряних, морських і сухопутних сил держав-членів ООН, що надали у розпорядження Ради Безпеки, відповідно до особливих угод, необхідні збройні формування, допомогу і засоби обслуговування, в тому числі право проходу через свою територію.